

lazni u našoj teološkoj odnosno katehetskoj literaturi.

»Živjeti od euharistije« J. Garmaz i M. Krami, usprkos svemu, smatram ogromnim doprinosom katehetskoj obnovi na našim hrvatskim prostorima. Knjiga je pisana stručno, možda i previše stručno za poneke ciljane čitatelje. To doduše i nije knjiga koja se glatko čita, već djelo koja se pri čitanju promišlja, ali daje mnoštvo novih ideja i poticaja čitatelju kome je stalo da kateheza služi svojoj svrsi: rastu u vjeri prema zrelosti Kristovih vjernika kojima je euharistija temelj zajedništva.

Tonči Trstenjak

Josip Batinić, *U potrazi za porukom Riječi: Razmišljanje nad otajstvima vjere i života*, Biblioteka Radost i nada — 57, Filozofsko-teološki institut DI, Zagreb, 2010, 224 str., 18.5 x 10.5 cm.

Pisac knjige *U potrazi za porukom Riječi*, Josip Batinić, hrvatski je isusovac i svećenik. Na učilištima svoje Hrvatske pokrajine Družbe Isusove završio je filozofski i teološki studij. Zaređen je za svećenika 1993. Nakon toga je djelovao dvije godine kao odgojitelj u Dječjačkom sjemeništu na Šalati u Zagrebu. Zatim odlazi na poslijediplomski studij u Rim na Papinsko sveučilište Gregoriana. Stječe magisterij iz duhovne teologije. Vraća se odgojiteljskoj misiji u Domovini, ali ne više sjemeništaraca, nego isusovačkih novaka, tijekom četiri godine. Trenutno se bavi pastoralnim radom, pogotovo vođenjem duhovnih vježbi. Uostalom, njegov magistarski rad imao je za temu »Načelo i temelj duhovnih vježbi sv. Ignacija«.

Iako knjiga *U potrazi za porukom Riječi* nije zamišljena kao zaokruženi niz meditacija koji slijedi strukturu duhovnih vježbi sv. Ignacija, ona vjerojatno ne bi nastala da naš duhovni pisac nije njihov poznavatelj. Ustvari, svaka njezina meditacija ima neki duhovni i misaoni

dodir s najutjecajnijom knjigom utemeljitelja Družbe Isusove.

Uz poznavanje duhovnih vježbi, autoru knjige bliska je semantika riječi i semiotika tkiva koje je smisleno satkano od mnoštva riječi, tj. teksta. Čitatelju je to sasvim očito iz autorovih tekstova. U vezi s hermeneutikom riječi, ljudske, pa i Božje, koja je uvijek u obliku ljudske riječi, jer Bog je govorio »na ljudski način« (DV 12), sam autor diskretno podsjeća da riječ »u isto vrijeme informira, formira i nadahnjuje« (str. 14). Svaki će se čitatelj ove knjige lako uvjeriti u njezin informativni karakter. No bliže cilju bit će onaj kojega je autor utkao u svoju knjigu, ako se njezine riječi pokazuju za njega značajnim u kreativnom, stvaralačkom, tj. formativnom značenju. Još više, meditacije ove knjige očekuju od čitatelja da dosegne treći stupanj. To je *nadahnujuće* svojstvo riječi, njezina zovna, apelativna karakteristika. Čitatelj treba čuti glas Riječi, glas Božje riječi. Dobro čita ovu knjigu onaj tražitelj riječi koji uspijeva dosegnuti taj treći stupanj čitanja, ako iz srži njegova bića, iz njegove duše, odjekne samuelovski odgovor na zov Božje riječi: »Govori, sluga tvoj sluša« (1Sam 3, 10).

Zbirka meditacija *U potrazi za porukom Riječi* nakon opširnoga predgovora (str. 5–12), kojim je A. Lozuk predstavio knjigu, i autorova uvoda (str. 13–14) te poetske molitve J. Zinka (str. 15–16), donosi 52 autorova razmišljanja, koja je rasporedio u osam tematskih cjelina koje naziva »otajstvima«.

»Otajstvo Božića« sadrži 5 razmišljanja, »Otajstvo ljubavi« 4 meditacije, »Otajstvo života« 7 tekstova, »Otajstvo srca« 5 razmišljanja, »Otajstvo vjere« 10 meditacija, »Otajstvo mudrosti« 7 tekstova, »Otajstvo korizme« 9 razmišljanja, »Otajstvo Uskrsa« 5 meditacija. Upozoravam čitatelja da nazive za autorove tekstualne cjeline — razmišljanje, meditacija, tekst — koristim u ovom kontekstu u sinonimskom smislu. Te 52 meditacije, rasporedene u 8 »otajstava«,

zauzimaju, naravno, glavninu knjige (str. 19–211).

Knjiga završava dvostrukim indeksom (str. 214–220), liturgijskim i biblijskim, te sadržajem (str. 221–224).

Dvama indeksima namjeravam se vratiti nešto kasnije. Ovog trenutka si postavljam dva pitanja za koja nisam siguran da na njih znam odgovor. Prvo se odnosi na tri poetska duhovna teksta u knjizi: »Utjelovljenje« (str. 15–16), »Božje lice« (str. 92–93) i »Vječna prisutnost« (str. 212–213). Autori tih tekstova su J. Zink, R. Huch i C. Neumann. Uz predgovor (A. Lozuk), to su jedini tekstovi koje nije napisao autor knjige. Bez sumnje, riječ je o veoma sadržajnim tekstovima, no ipak ne razumijem s kojom svrhom su se našli u knjizi ravnopravno uz autorova razmišljanja. Možda je pisac knjige namjeravao ponuditi te poetične molitve — jednu upućenu Duhu Svetome, dvije Ocu Nebeskom — čitatelju, molitelju, da ih izmoli eventualno prije ili nakon čitanja pojedinih razmišljanja. Ili je njima želio upozoriti na molitveni karakter vlastitih razmišljanja? Za mene ti stihovi nose određeni upitnik, no bez sumnje će im se mnogi čitatelji obradovati.

Drugo pitanje se odnosi na nakladnika ovoga djela. Knjiga *U potrazi za porukom Riječi* je 57. knjiga po redu Biblioteke Radost i nada. Takva impozantna brojka u jednom nizu služi nakladniku na ponos. Tim više, nije mi jasno je li on zbog nekakve neobične skromnosti ili manjka smisla za vlastitu promociju propustio donijeti popis naslova svih knjiga te biblioteke na kraju knjige ili na unutarnjoj strani samoga omota.

Nasreću, taj nakladnikov propust ne utječe ni najmanje na kvalitetu ovog djela.

Dva upravo spomenuta »pitanja« vjerojatno su samo moj »problem«, a ne poteškoća većine dobrohotnih čitatelja ove knjige. Zato se, kako sam već rekao, vraćam nakratko njezinim indeksima. Volim te indekse. Njima se autor i opet

pokazao kao hermeneutičar u »posluživanju Riječi« (Dj 6, 4), kojemu je stalo do svoga čitatelja. Evo zašto.

Prvi Indeks je »Liturgijski indeks« (str. 214–217). Njime je pisac svaku od 52 meditacije (po njihovim naslovima i stranicama) rasporedio po svetkovinama, blagdanima i spomendanima. Čitatelj s liturgijskim afinitetom bit će mu zahvalan za to.

Drug Indeks je »Biblijski indeks« (str. 218–220). Svoja 52 razmišljanja autor je sada poredao prema biblijskim tekstovima koji su ga nadahnuli i nosili u pisanju meditacija. Za 5 razmišljanja pisac ima polazište u Starom zavjetu. Ostalih 47 meditacija on gradi na novozavjetnim tekstovima: 10 na Mateju, 5 na Marku, 12 na Luki, 16 na Ivanu, 3 na Pavlu i 1 na Otkrivenju.

Postojanje toga drugog indeksa, biblijskoga, sasvim je dosljedno logici knjige *U potrazi za porukom Riječi*. Naime naslov svake od 52 meditacije, poput podnaslova ili donaslova, popraćen je naznakom biblijskoga teksta iz kojega je meditacija izniknula. Pisac je time otkrio u kojem smjeru treba ići prava potraga za Riječju.

To je tekst Biblije koja je ustvari »povijest Božje Riječi upućene ljudima« (V. Mannucci). Ona, Božja riječ, stvorila je svijet (Post 1), pozvala Abrahama (Post 12), Mojsija (Izl 3), pokrenula narod u obećanu zemlju (Još 1); upućivana je prorocima (Jr 1, 4)... A kada je došla »punina vremena« (Gal 4, 4), poprimila je ljudsko lice u Isusu iz Nazareta (Iv 1, 14), »utaborila se među nama« (str. 14). »Povezanost s njime mora biti (...) kao što je ona loze s trsom« (str. 156), kaže pisac. Nije potrebno podsjećati da autor tom tvrdnjom vidi svoga čitatelja, tražitelja Riječi, na spomenutom trećem stupnju susreta s njom.

Svaka meditacije knjige *U potrazi za porukom Riječi* htjela bi dakle da se dogodi sudbonosni susret čitatelja, koji je »homo loquens« (J. G. Herder), biće riječi, s biblijskom, Božjom riječju. Na-

dam se da će me se ispravno razumjeti ako ustvrdim da ova knjiga, njezine 52 meditacije, razmišljanja, smjeraju k tome da sam čitatelj postane na neki način Božjom riječju. Kako to? Možda u smislu sljedećega kratkog dijaloga:

Pitali čuvenog rabina: »Gdje boravi Božja riječ? Je li ona na nebu s anđelima? Ili je u svitku...? Ili je među učenima pismoznancima?« Odgovorio je: »Božja riječ živi u srcu svake osobe koja o njoj uči, u glasu onoga koji o njoj govori, a najviše u životu onoga koji živi Božju riječ. To srce, taj glas, taj život, oni su također Božja riječ.«

Knjizi isusovca J. Batinića *U potrazi za porukom Riječi* mogu samo poželjeti sretno i često druženje s čitateljima. Prvi pokazatelji, topli slušateljski odjeci na čitanja pojedinih njezinih meditacija na Radio Mariji tijekom siječnja 2011, naznačuju da bi oni mogli biti raznoliki i brojni.

Pero Vidović

Karl Rahner, *Sveti sat i spomen na muku* (ur. s. Marija od Presvetog Srca — Anka Petričević), Symposion: biblioteka asketsko — mističnih djela, Split, 2010, 75 str.

Teološko–mistično djelo *Sveti sat i spomen na muku* istaknutoga katoličkog teologa Karla Rahnera (1904–1984) sastoji se od dva dijela: *Sveti sat* i *Spomen na muku*, dok u posljednjem, trećem dijelu, urednica s. Marija od Presvetog Srca piše vlastiti osvrt na spomenute teme. U prvom dijelu (*Sveti sat*) autor razmatra pred Presvetim oltarskim sakramentom Isusovu dvostruku narav: božansku i ljudsku, koje se prožimaju. Kristov ljudski život na najizvrsniji način pokazuje duboku i neraskidivu vezu čovjeka i Boga. Klanjanje pred Presvetim oltarskim sakramentom najdublji je i najistinitiji susret Stvoritelja i stvorenja. Razmatrajući kroz trinitrani vid božanstvo Isusa Krista, pisac ove knjižice pozi-

va molitelja da zastane pred Kristovom božanskom, a posebno ljudskom naravi, fundamentalnim polazištem za cjelovito i jezgrovito shvaćanje naravne i nadnaravne dimenzije čovjeka. Čovjek je u svojoj biti biće transcendencije. U njegovu najdubljem jastvu nadopunjuju se božanstvenost i čovječnost, dvije naravi koje se prožimaju do te mjere da u konačnici teže prema vječnosti. A tko nam može pokazati put u vječni život ako ne onaj koji je iz prolaznosti ušao u neprolaznost, iz konačnosti u beskonačnost?

Poznati fizičar A. Einstein jednom je rekao: »Najljepši doživljaj je susret s nečim tajnim.« Bog i svijet nisu nikad identični, ali nisu ni odvojeni. Stoga autorova molitva pred Presvetim nastoji uprisutniti Isusa kao čovjeka koji je tijekom čitavoga svog života, a osobito u svojoj smrti, tako savršeno proživio svoj ljudski život kao Božji Sin da je u njemu Sin Božji postao čovjekom, a čovjek postao Božjim Sinom.

U drugom dijelu (*Spomen na muku*) autor razmatra posljednjih sedam Isusovih riječi izgovorenih na križu: »Oče, oprosti im jer ne znaju što čine!«; »Zaista kažem ti, danas ćeš biti sa mnom u raj!«; »Ženo evo ti sina! Evo ti majke!«; »Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?«; »Žedan sam!«; »Svršeno je!«; »Oče u tvoje ruke predajem duh svoj.« Što ove riječi mogu znači čovjeku? U smrti se čovjek Isus bez ostatka predaje Ocu, i to iz čiste ljubavi zbog nas grješnika. Sve poruge, boli i patnje koje Isus proživljava u posljednjim minutama zemaljskog života za pisca ove knjižice i molitelja pod križem nisu ništa drugo nego izraz neshvatljivog predanja Očevoj volji. Što je vjera u križ, u Krista Otkupitelja i Spasitelja ako ne dosljedno vršenje onoga što život postavlja pred nas? Za Rahnera, Krist je putokaz. U smrti on nema ništa drugo do povjerenja u Oca. Smrt na križu ima spasenjsko značenje samo utoliko ukoliko se u njoj očituje posvemašnja ljudska nemogućnost.